

13. יבוא ויצוא סחורות ושירותים

תוכן עניינים

13	יבוא ויצוא סחורות ושירותים
1	הגדרות והסברים
2	יבוא ויצוא סחורות ושירותים
2	התאמת נתוני סחר חוץ להגדרות מאזן תשלומים
2	התאמות יבוא
3	התאמות יצוא
3	יבוא ויצוא סחורות
3	סיווג סחורות
4	ערך סחורות
4	סיווג ארצות
4	מדדי ערך, מחיר ונפח
5	יבוא סחורות
6	יצוא סחורות
6	מקורות הנתונים
7	יצוא סחורות ושירותים, לפי ענף כלכלי של היצואן
7	יבוא ויצוא שירותים, לפי סוג שירות
7	סיווג שירותים
7	מקורות הנתונים
8	יבוא ויצוא שירותים עסקיים, לפי מדינה
8	פרסומים נבחרים
8	פרסומים מיוחדים

הגדרות והסברים

יבוא ויצוא סחורות ושירותים מוצגים בחשבון הסחורות ובחשבון השירותים – שניים מבין ארבעת החשבונות המרכיבים את החשבון השוטף של מאזן התשלומים (ראה פרק 12 – חשבונות בין-לאומיים).

נתוני יבוא ויצוא סחורות הוכנו בהתאם להמלצות במדריך האו"ם:

"International Merchandise Trade Statistics: Concepts and Definitions", 2010.

נתוני יבוא ויצוא שירותים הוכנו בהתאם להמלצות במדריך האו"ם:

"Manual on Statistics of International Trade in Services", 2010.

סחורות: מוצרים פיזיים שיש להם ביקוש, שניתן לקבוע בעלות עליהם ושניתן להעביר את הבעלות עליהם מיחידה מוסדית אחת לאחרת על ידי ביצוע עסקאות בשווקים. כולל סוגי מוצרים מסוימים הנקראים מוצרים משמרי מידע, אשר מאוחסנים במדיה פיזית היכולה לחצות גבולות באופן פיזי. שירותים: מוצרים שהם תוצאה של פעילות יצרנית המשנה את מצבן של יחידות הצורכות או מסייעת לחילופי מוצרים או נכסים פיננסיים.

יבוא סחורות ושירותים: רכישות, סחר חליפין, קבלת מתנות ומענקים של סחורות ושירותים שמקבלים תושבים מקומיים מתושבים זרים.
יצוא סחורות ושירותים מורכב ממכירות, סחר חליפין, מתנות ומענקים של סחורות ושירותים שנותנים תושבים מקומיים לתושבים זרים.
ערך CIF (Cost, Insurance and Freight): מחיר של סחורה שסופקה בגבול המדינה המייבאת, כולל דמי הביטוח וההובלה שנדרשו עד לנקודה זו.
ערך FOB (Free on Board): ערך השוק של הסחורות בנקודת ההערכה האחידה (גבול המכס של המשק שממנו הן מיוצאות); ערך זה שווה למחיר CIF פחות דמי ההובלה והביטוח בין גבול המדינה המייצאת (מייבאת) לגבול המדינה המייבאת (מייצאת).
הערה: בנתוני יבוא ויצוא חלים עדכונים לנתונים של שנים קודמות וגם לנתונים השוטפים. לכן אין ציון R (נתונים מתוקנים) ואין ציון כוכבית (נתונים ארעיים), גם אם חלו שינויים בנתונים.

יבוא ויצוא סחורות ושירותים

(לוח 13.1)

המסחר הבין-לאומי בסחורות ובשירותים – הכולל יבוא, יצוא ומאזן הסחר עם חו"ל – מוצג בנפרד עבור סחורות ועבור שירותים. סך כל היבוא, היצוא ומאזן הסחר עם חו"ל מוצגים כסיכומים של סחורות ושירותים. מאזן הסחר עם חו"ל מוגדר כהפרש בין סך כל היצוא לסך כל היבוא. נתוני היבוא והיצוא של סחורות מותאמים למונחי מאזן התשלומים בהתאם להנחיות הבין-לאומיות וכפי שמפורט בלוח 13.2.

התאמת נתוני סחר חוץ להגדרות מאזן תשלומים

(לוח 13.2)

נתוני סחר החוץ על יבוא ויצוא סחורות מתקבלים מהמכס ומותאמים להגדרות מאזן התשלומים לפי ההנחיות הבין-לאומיות. התאמות אלה כוללות את הסעיפים הבאים:

התאמות יבוא

התאמה לערך אחיד: נתוני יבוא סחורות מתקבלים מהמכס והם מבוססים על נתוני CIF. לפי ההוראות הבין-לאומיות יש להמיר נתונים אלה למונחי FOB, במקביל להצגת נתוני היצוא. עלויות הובלה וביטוח מופחתות מערך היבוא המתקבל מהמכס לצורך רישום במאזן התשלומים, כאשר עלויות הובלה וביטוח באחריות ספק זר, נזקפות ליבוא השירותים בסעיף המתאים.
משלוחים של תיירים ודיפלומטים: עסקאות בין תושבי חו"ל לבין עצמם אינן כלולות במאזן התשלומים. ערך היבוא בגין סעיף זה מופחת מערך היבוא המתקבל מהמכס לצורך רישום במאזן התשלומים.
סחורות בהחכרה ובהשאלה: סחורות אלה אינן עוברות בעלות ולכן אינן צריכות להיות כלולות ביבוא. תדלוק אוניות ומטוסים ישראליים בחו"ל: עלויות אלה אינן כלולות בנתונים המתקבלים מהמכס, אך הן חלק מיבוא הסחורות, ולכן יש להוסיפן לערך היבוא.
יבוא ביטחוני: ערך סך היבוא הביטחוני המתקבל ממערכת הביטחון.
התאמות אחרות ליבוא: בסעיף זה כלולות התאמות שונות, אשר העיקריות שבהן: הוספת סחורות שמייבאות חנויות פטורות ממכס (Duty free), העברת עלויות הקשורות לרכישת עיתונים, חוברות ודברי דפוס אחרים לחשבון השירותים, הפחתת ערך היבוא הזמני של סחורות המיועדים לתצוגות וירידים וכו'.
יבוא מהרשות הפלסטינית: יבוא זה אינו מתקבל ממערכת סחר חוץ מאחר שאינו עובר מכס; הוא מתווסף לסך יבוא הסחורות מתוך מקורות המבוססים על חשבוניות מע"מ.

התאמות יצוא

התאמות היצוא נובעות מהסעיפים הבאים:

יצוא לרשות הפלסטינית: יצוא זה נלקח ממקורות המבוססים על חשבוניות מע"מ ואינו מתקבל מנתוני המכס.

התאמות אחרות ליצוא הכוללות בעיקר:

סחר בין-לאומי בסחורות הנמכרות בחו"ל, מבלי שהסחורות נכנסות או יוצאות את גבולות המדינה: לפי ההנחיות הבין-לאומיות החדשות לרישום במאזן תשלומים (BPM6), עסקאות אלה נרשמות כיצוא סחורות, בעוד שרכישת הסחורות בחו"ל או עלות הייצור בחו"ל על ידי קבלני משנה נרשמות כיצוא שלילי, ואילו מכירת הסחורות בחו"ל ללקוח הסופי נרשמת כיצוא חיובי. סיכום של שניהם יירשם כיצוא סחורות נטו (ראה לוח 13.14).

רישום מכירות לפי שיטת התקדמות העבודות במפעלים גדולים: מפעלים אלה מבצעים פרויקטים גדולים, וביצוע חלקי של העבודות מוכר כמכירות ונרשם בספרי החברה. הרישום במאזן התשלומים נעשה לפי דיווחי החברות העובדות לפי שיטה זו.

יבוא ויצוא סחורות

(לוחות 13.3–13.13)

נתוני יבוא ויצוא סחורות המובאים בלוחות אלה אינם כוללים את נתוני הסחר בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית, ואת היבוא הביטחוני.

סיווג סחורות

נתוני היבוא והיצוא של ישראל מתפרסמים לפי הסיווגים הבאים:

1. "הסיווג הבין-לאומי האחד של הסחר" (SITC) שהוכן על ידי הלשכה הסטטיסטית של האו"ם.

(Standard International Trade Classification, Revised IV, UN Statistical Office, Statistical Papers Series 14, No. 34, New York, 2006).

2. "השיטה המתואמת לתיאורם וקידודם של טובין" (מינוח חדש של סחורות), שהוכן על ידי "מועצת שיתוף המכס".

(The Harmonized Commodity Description and Coding System, Customs Cooperation Council, Brussels, 2017).

נתוני היבוא מסווגים גם לפי ייעוד כלכלי. סיווג זה מחלק את סחורות היבוא לפי השימוש הראשוני שלהן. הסיווג מבוסס על סקרים שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עורכת אחת לכמה שנים. נתוני היצוא מסווגים לפי "הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011", פרסום טכני מס' 80, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סיווג הסחורות לפי ענפים נעשה על סמך תיאור הסחורה בסיווג הסחורות ולא על סמך הענף הכלכלי של היצואן. משנת 1988 אפשר לקבל נתוני יצוא המסווגים לפי ענף כלכלי, ממאגר הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נתוני היצוא מסווגים גם לפי עוצמה טכנולוגית על פי המלצות ה-OECD.

(Classification of Manufacturing Industries based on Technology, OECD Science, 2004).

ערך סחורות
היבוא נרשם בערך CIF (ביטוח והובלה וכולל דמי רציף והוצאות סבלות). היבוא נרשם בערך FOB
(ערך הסחורה עצמה, ההוצאות הכרוכות בהובלת הסחורה ממחסן הספק ועד לנמל
המוצא והעמסה על סיפון המוביל).

סיווג ארצות
ארץ קנייה: הארץ שבה מוכר הסחורות תושב.
ארץ מקור: הארץ שבה יוצרו הסחורות.
ארץ היעד: מוגדרת כארץ היעד האחרון הידוע בזמן יצוא הסחורה.

מדדי ערך, מחיר ונפח
מדדי ערך: מודדים את השינויים בערך היבוא והיצוא שחלו בין שתי תקופות שונות.
מדד תנאי הסחר מודד יחס בין שינוי מחירי יבוא הסחורות לבין שינוי מחירי יבוא הסחורות
מדדי מחיר: מודדים את השינוי שחל במחיר הממוצע של סך יבוא הסחורות, סך יבוא הסחורות או
לגבי קבוצת סחורות בין שתי תקופות. המחיר לסחורה בודדת נקבע על פי הערך הממוצע ליחידת
כמות שיוצאה או יובאה (unit value).
הגדרת הסחורות מבוססת על הסיווג הקיים בתעריף המכס ומס קנייה (יבוא) ובספר סיווג טובין
ביבוא. בסיווגים אלה פירוט הסחורות לא תמיד מגדיר פריטים יחידים בעלי איכות זהה, אלא גם
קבוצות של מוצרים דומים, וייתכן כי במקרים מסוימים השינויים המתקבלים במחיר "הסחורה", כפי
שהיא מוגדרת בסיווג, משקפים גם את השינויים האיכותיים במרכיבי הקבוצה ("סחורה"). במקרים
אלו משמשים מדדי מחירים של מוצרים דומים המתפרסמים בחו"ל כתחליף לערך הממוצע ליחידת
כמות.
לצורך אמידת מדדי המחירים של סחר החוץ, משתמשים באינפורמציה המקיפה כ-80% מערך היבוא
או היצוא.
בדיקת מבחר הפריטים המשמשים לחישוב המדדים ועדכונם נעשה אחת לשנה. המדדים מחושבים
על בסיס השנה הקודמת והם משורשרים ומוצגים בפרסום זה על בסיס הממוצע של שנת 2010.
מדדי המחירים של סחר חוץ חושבו על פי נוסחת Fisher, דהיינו – ממוצע גיאומטרי של המדד לפי
נוסחת Laspeyres והמדד לפי נוסחת Paasche.
מדדי נפח: מודדים את השינוי הכמותי שחל בין שתי תקופות בסך היבוא והיצוא או בקבוצת סחורות.
גם מדדי הנפח מחושבים לפי נוסחת Fisher.
מדדי מחיר ומדדי נפח חודשיים ולרבעי שנה לפי נוסחת Fisher מתפרסמים בירחון לסטטיסטיקה של
סחר חוץ (אינטרנט בלבד).

יבוא סחורות

סך היבוא העובר ישירות דרך המכס (כולל לצורכי החלפה ותיקון), או ששוחרר ממחסני ערובה, נרשם בהתאם לשיטה מיוחדת (special trade system). סחורות נחשבות כמיובאות עם שחרורן על ידי שלטונות המכס ותאריך היבוא נקבע על פי תאריך שחרורן מהמכס.

יבוא סחורות: ערך הסחורות הנכנסות לשטח המקומי של מדינה ובכך מגדילות את מלאי המשאבים החומריים שלה. סחורות שרק מועברות דרך מדינה (סחורות במעבר) או סחורות המתקבלות בה באופן זמני אינן מגדילות את המלאי הזה ואינן כלולות בערך היבוא.

יבוא ברוטו: מתייחס לערך של זרם הסחורות המיובאות ששוחררו על ידי המכס.

יבוא נטו: מתייחס לערך של זרם הסחורות המיובאות ארצה בניכוי יבוא מוחזר. אם לא צוין אחרת, מתייחסים כל הנתונים על יבוא ל"יבוא ברוטו", דהיינו יבוא ללא ניכוי "יבוא מוחזר".

יבוא סחורות מוחזר: ערך הסחורות שיובאו לישראל והוחזרו לאחר מכן לחוץ לארץ ללא עיבוד נוסף. תשלום ממוצע בשקלים חדשים לדולר על ידי היבואן: סך כל הוצאות היבואן בשקלים חדשים עבור היבוא, בעת שחרור הסחורות מרשות המכס (דהיינו ערך היבוא CIF, בשקלים חדשים, בתוספת המיסים המוטלים על יבוא זה) מחולק בערך היבוא CIF בדולרים. המיסים על היבוא כוללים רק את אותם המיסים שבהם חויב היבואן בעת שחרור הסחורות מרשות המכס: דמי מכס, תשלומי חובה ומס קנייה. הם אינם כוללים מס ערך מוסף.

נתוני היבוא: כוללים בין היתר חפצים אישיים של עולים; חפצים אישיים אשר יובאו על ידי תיירים ולא הוצאו שוב מן הארץ; אומדן ערך המתנות המתקבלות בחבילות דואר; אוניות ומטוסים; זהב וכסף לא מוניטריים; משלוחים של סחורות אשר אחרי ייבואן ארצה הוחזרו לחוץ לארץ ונתקבלו מחוץ לארץ שנית.

נתוני היבוא: אינם כוללים משלוחי החזרה של ציוד לחברות מקומיות מארצות אחרות, אחרי השימוש בו לביצוע עבודות קבלניות; יבוא למחסני ערובה; תדלוק אוניות ומטוסים ישראלים בחו"ל, מוצרים אחרים (כגון מזון), זבורית (ballast) ומילוא (dunnage), המסופקים לאוניות ולמטוסים ישראליים בחוץ לארץ; יבוא מטבעות בעלי הילך חוקי; ציוד צבאי וכלי לחימה (אומדן הערך כלול בחשבון הסחורות במאזן התשלומים).

יצוא סחורות

יצוא סחורות: ערך הסחורות היוצאות מהשטח המקומי של מדינה, ובכך מפחיתות את מלאי המשאבים החומריים שלה. סחורות שרק מועברות דרך המדינה (סחורות במעבר) או סחורות הנשלחות ממנה באופן זמני, אינן כלולות בערך היצוא. השטח המקומי של מדינה הוא השטח הטריטוריאלי שמנוהל על ידי ממשלת המדינה, כולל מובלעות בחלקים אחרים של העולם, ואזורי סחר חופשיים, או מפעלים ומחסני ערובה שאותם מפעילים עסקים במדינות אחרות, בפיקוח המכס של המדינה.

יצוא ברוטו: ערך כללי של זרם הסחורות לחוץ לארץ, בין שסחורות אלה יוצרו בשלמותן או בחלקן בארץ ובין שיובאו לארץ ונמכרו בחו"ל גם ללא עיבוד נוסף. סחורות מהסוג השני כוללים יהלומים מלוטשים שיובאו לשם השלמת מבחר האבנים למכירה, מטוסים ואוניות שיוצרו בארץ אחרת, יובאו ונמכרו לאחר שימוש.

יצוא נטו: מתייחס ל"יצוא ברוטו" בניכוי היצוא המוחזר.

יצוא סחורות מוחזר: ערך הסחורות שיוצאו לחוץ לארץ והוחזרו לאחר מכן לישראל ללא עיבוד נוסף. אם לא צוין אחרת, מתייחסים כל הנתונים על "יצוא" ל"יצוא ברוטו", דהיינו יצוא ללא ניכוי "יצוא מוחזר".

נתוני היצוא: כוללים בין היתר חפצים אישיים שייצאו מהגרים כשעזבו את הארץ; דלק ומזון המסופקים לאוניות ולמטוסים זרים בנמלי ים ואוויר ישראליים; אומדן ערך המתנות הנשלחות בחבילות דואר; אוניות ומטוסים.

משנת 1990 נרשמות מכירות של יהלומים גולמיים לחוץ לארץ כ"יצוא", בעוד שעד אז הוגדרו מכירות אלה כ"יבוא מוחזר" ונכחו מנתוני היבוא.

נתוני היצוא: אינם כוללים מנועים וחלקים של מטוסים הנשלחים על ידי חברות תעופה מקומיות לסניפיהן או נציגיהן בחוץ לארץ; משלוחים של סחורות אשר יובאו קודם לכן אך הוחזרו למטרות החלפה, תיקונים וכדומה. משלוחים אלה מופיעים תחת הכותרת "יבוא מוחזר"; יצוא ממחסני ערובה; יצוא מטבעות בעלי הילך חוקי.

משנתון 2001 נוכו הנתונים של יצוא תוכנה מסחר הסחורות בגלל היותם מוגדרים כשירותים.

מקורות הנתונים

טפסים המוגשים לשלטונות המכס על ידי היבואנים או היצואנים או על ידי סוכניהם (הצהרות יבוא ורשימוני יצוא).

במקרים מיוחדים משמשים כמקורות סיכומים מינהליים שעורכים מוסדות שונים (כמו במקרים של רישום אוניות ומטוסים).

**יצוא סחורות ושירותים,
לפי ענף כלכלי של היצואן**
(לוח 13.14)

הלוח מפרט את כלל פעילות היצוא במשק לפי ענפי הכלכלה של היצואנים. סיווג ענפי הכלכלה הוא בהתאם לסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 2011, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. יש להבחין בין התפלגות יצוא הסחורות לפי ענפים בנתוני סחר חוץ לבין התפלגות היצוא לפי ענפי כלכלה של היצואנים – המוצגת בלוח זה. נתוני סחר חוץ מבוססים על ענפים הנקבעים לפי תכונות הסחורות. לעומת זאת, ענפי הכלכלה של היצואנים מבוססים על הפעילות הכלכלית העיקרית של היחידות המייצאות.

סעיף בנקאות ומוסדות פיננסיים אחרים הוא בהתאם למדריך הבין-לאומי החדש של מאזן תשלומים (BPM6) ובו נכללים גם שירותי תיווך פיננסי הנאמדים בעקיפין (FISIM) בבנקאות ובמוסדות פיננסיים אחרים.

מסך יצוא השירותים הסוגים הבאים אינם מפורטים לפי ענפי כלכלה:
סחורות הנמכרות בחו"ל ואינן עוברות את גבולות המדינה – יצוא נטו, שירותי תיירות, למעט הוצאות על אכסון תיירים ויצוא שירותים לרשות הפלסטינית.

יבוא ויצוא שירותים, לפי סוג שירות
(לוח 13.15)

סיווג שירותים

סיווג השירותים הוא בהתאם לסיווג שירותים מורחב למאזן התשלומים:

Extended Balance of Payments Classification of Services (EBOPS)

כפי שפרסמה ב-"מדריך לסטטיסטיקה של המסחר הבין-לאומי בשירותים – 2010,

Manual on Statistics of International Trade in Services – 2010, the United Nations
Statistics Division

ה"חטיבה הסטטיסטית של האומות המאוחדות".

סיווג ה-EBOPS כולל כמה קבוצות עיקריות של שירותים:

שירותי תחבורה

שירותי תיירות

שירותי ביטוח

שירותי ממשלה

ושירותים עסקיים אחרים.

חלק מקבוצות אלה מתפלגות לסוגי משנה נוספים, ועיקר ההתפלגות של סוגי השירותים קשורה לקבוצת "שירותים עסקיים אחרים". שירותים אלה, האחרונים, הם עיקר יצוא השירותים של ישראל וכוללים שירותי מחשוב ותוכנה, שירותי מו"פ, שירותים טכניים, שירותי תקשורת, תמלוגים ודמי רישיונות, ייעוץ עסקי וניהולי, שירותי פרסום, שירותים משפטיים, שירותים חשבונאיים וכו'. הגדרות סוגים אלה הן אחידות באשר ליצוא ויבוא שירותים וסחורות.

נתוני 2015-2018 הם אומדן ראשוני, המבוסס על הצלבת נתונים של יצוא ויבוא לפי ענפי כלכלה לשנים הנאמדות בנתוני התפלגות לפי סוגים, הזמינים לפי תוצאות הסקר השנתי האחרון שבוצע. אומדנים ראשוניים אלה מעודכנים מדי שנה בהתאם לסיכום תוצאות של סקרים חדשים שבוצעו. יצוא שירותי מו"פ – במסגרת יצוא שירותים עסקיים אחרים – כולל גם יצוא שירותים בגין מכירת חברות הזנק לחו"ל במקרים שבהם מכירות אלה כוללות העברת נכסים בלתי מוחשיים לחו"ל. משנת 2017 סוגי שירותים מוצגים לפי סיווג "EBOPS 2010" וקודים בין-לאומיים המשמשים את ארגון ה-OECD.

מקורות הנתונים

סקר מדגמי על "מסחר בין-לאומי בשירותים", שערכת הלמ"ס מדי שנה.

יבוא ויצוא שירותים עסקיים, לפי מדינה

(לוח 13.16)

בלוח זה מפורטים היבוא והיצוא של שירותים עסקיים אחרים (שירותי מחשוב ותוכנה, שירותי מו"פ, שירותים טכניים, שירותי תקשורת, תמלוגים ודמי רישיונות, ייעוץ עסקי, שירותי פרסום, שירותים משפטיים, שירותים חשבונאיים וכו') לפי מדינה. התפלגות זו מבוססת על תוצאות הסקרים השנתיים שעורכת הלמ"ס בנושא "מסחר בין-לאומי בשירותים". נתוני ארבע השנים האחרונות הם אומדן ראשוני המבוסס על הצלבת נתונים של יצוא ויבוא לפי ענפי כלכלה לשנים הנאמדות, בנתוני התפלגות לפי מדינות, הזמינים לפי תוצאות הסקר השנתי האחרון שבוצע. אומדנים ראשוניים אלה מעודכנים מדי שנה בהתאם לסיכום תוצאות של סקרים חדשים שבוצעו.

פרסומים נבחרים

פרסומים מיוחדים

952 סקר ייעודי יבוא 1988

סקר ייעודי יבוא 2006 (אינטרנט בלבד)

יבוא, סחורות וארצות 2007–2018 – נתונים שנתיים (אינטרנט בלבד)

יצוא, סחורות וארצות 2008–2018 – נתונים שנתיים (אינטרנט בלבד)

יבוא ויצוא, סחורות וארצות 1996–2007 – נתונים שנתיים (תקליטור בלבד)